

Decydujemy i działamy wspólnie – pierwsze kroki w budżecie partycypacyjnym

ĆWICZENIE W RAMACH PROGRAMU: „Globalna szkoła. Dla zaawansowanych”

Ćwiczenie pozwoli uczniom i uczennicom poczuć prawdziwego ducha wspólnoty poprzez stawianie pierwszych kroków w tworzeniu budżetu partycypacyjnego. Wiele badań wskazuje, jak nieliczny jest odsetek młodzieży prawdziwie obywatelskiej i zaangażowanej w dbanie o poczucie wspólnoty. Najczęściej wynika to z braku poczucia sprawczości oraz ogromnego rozczarowania życiem politycznym. Jednym ze sposobów odczarowania tej sytuacji jest wprowadzenie szkolnych budżetów partycypacyjnych, które zapewnią prawdziwą lekcję współdecydowania, współodpowiedzialności oraz łączenia potrzeb różnych grup społecznych.

OPRACOWANIE: Sergiusz Czaja

CZAS TRWANIA: 30 minut

POZIOM NAUCZANIA: kl. 7-8, szkoła podstawowa

PRZEDMIOT: wiedza o społeczeństwie

CELE:

- uświadomienie roli budżetu obywatelskiego w kontekście budowania wspólnoty w społeczności lokalnej oraz wprowadzania pozytywnej zmiany społecznej;
- rozwijanie umiejętności krytycznego myślenia oraz podejmowania współpracy w grupie.

KRYTERIA SUKCESU (W JĘZYKU UCZNIA):

- potrafisz wyjaśnić, czym jest wspólnota oraz na czym polega jej budowanie w społeczności lokalnej,
- identyfikujesz korzyści wynikające z budowania wspólnoty,
- potrafisz wymienić oraz opisać najważniejsze kroki w tworzeniu budżetu partycypacyjnego.

Kluczowe zagadnienia: szkolny budżet partycypacyjny, budowanie poczucia wspólnoty, społeczność lokalna

Formy i metody pracy: analiza danych, rozmowa, rozmowa w parach, praca w grupach, refleksja

Środki dydaktyczne potrzebne do przeprowadzenia zajęć: papier flipchart, markery, przygotowany na osobnych karteczkach opis zadań poszczególnych grup, rzutnik i ekran, prezentacja multimedialna, załączniki

Związek z podstawą programową:

szkoła podstawowa:

I. Wiedza i rozumienie. Uczeń:

3) wyjaśnia znaczenie aktywności obywatelskiej.

III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. Uczeń:

8) rozpoznaje problemy najbliższego otoczenia i szuka ich rozwiązań.

IV. Komunikowanie i współdziałanie. Uczeń:

4) Wykazuje konieczność współdziałania w życiu społecznym i wyjaśnia istotę samorządności.

VI. Społeczność lokalna. Uczeń:

5) rozpoznaje problemy społeczne swojej społeczności lokalnej (np. wynikające z sytuacji demograficznej, gospodarczej, infrastrukturalnej); formułuje sądy dotyczące tych problemów.

IX. Udział obywateli w życiu publicznym – obywatelskie.

4) przedstawia formy wpływania obywateli na decyzje władz samorządowych, przykłady realizacji lokalnych inicjatyw mieszkańców finansowanych z budżetów obywatelskich oraz przedsięwzięć podejmowanych przez młodzieżowe rady gminy/miasta.

ZAŁĄCZNIK:

- Załącznik nr 1 – Materiał pomocniczy: Co daje wspólnota?

PRZEBIEG ZAJĘĆ

1. Przeprowadź rozmowę z uczniami i uczennicami na temat ich aktywności oraz zainteresowania polityką. Podejmij zagadnienie skuteczności działania uczniów i uczennic w przestrzeni szkolnej i pozaszkolnej. Do dyskusji wykorzystaj [prezentację](#) „Wiedza polityczna i zainteresowanie polityką młodych Polaków” autorstwa Instytutu Psychologii PAN z 2019 roku. W szczególności polecamy slajd nr 4 oraz 11, na których zebrano dane statystyczne.

Przykładowe pytania do analizy danych:

- Określ, w jakim stopniu młodzi ludzie interesują się sprawami politycznymi?
- Jak sądzicie, dlaczego młodzi ludzie w tak niskim stopniu interesują się sprawami politycznymi?
- Na podstawie danych określ poczucie grupowej skuteczności młodych ludzi w dokonywaniu zmian. Z czego waszym zdaniem może wynikać takie stanowisko?

2. Zapowiedz młodzieży, że teraz zastanowicie się, czym jest wspólnota i dlaczego jest ważna. Poproś uczniów i uczennice, aby porozmawiali w parach, do jakich wspólnot należą.

Następnie zastanówcie się, czym jest wspólnota. Jakie korzyści są związane z funkcjonowaniem we wspólnocie?

Po krótkiej dyskusji możesz wyświetlić grafikę (załącznik nr 1) przedstawiającą wnioski z dyskusji panelowej „Czego uczy i do czego wychowuje szkoła – moc wspólnoty, współdziałania i współodpowiedzialności”, która odbyła się w ramach Dni Centrum Edukacji Obywatelskiej w 2021 roku.

Podsumuj ten fragment rozmowy, wykorzystując poniższe informacje:

Wspólnotowość jest odpowiedzią na dość powszechny wciąż dziś indywidualizm, który za wartość uznaje gromadzenie kapitału i przedmiotów na własny użytek, a jego konsekwencją jest nadmierna eksploatacja zasobów planety z jednej strony, a z drugiej – relacje z innymi ludźmi oparte na powierzchownym kontakcie. A przecież człowiek do satysfakcjonującego życia potrzebuje głębokich relacji. Już dziś możemy budować wspólnoty będące źródłem siły dla nas i naszych uczniów i uczennic oraz lepszego świata dla każdej istoty na planecie.

Więcej na temat tego, czym są wspólnoty, znajdziesz [tutaj](#).

Następnie zadaj uczniom i uczennicom pytanie: Jak sądzicie, w jaki sposób można budować wspólnotę poprzez wzmacnianie sprawczości uczniów na poziomie szkoły? Czego potrzebujecie w szkole?

Jeżeli nie zostanie wymieniony budżet partycypacyjny, poprzez działania, które wspomnieli uczniowie (np. ankiety badające potrzeby uczniów, prowadzenie różnorodnych akcji, odpowiednie zaadaptowanie przestrzeni szkolnych), nakieruj ich na ten pomysł.

3. Wprowadź młodzież do tematu związanego z budżetem partycypacyjnym, wyjaśnij sens zagadnienia. Załóż, że uczniowie znają już formy aktywności obywatelskiej, do których w tym miejscu też możesz się odwołać.

Podziel uczniów i uczennice w klasie na cztery grupy, najlepiej w drodze losowania.

Praca każdej grupy będzie kolejnym krokiem w budowaniu koncepcji szkolnego budżetu partycypacyjnego. Nie mamy pewności, w którym kierunku potoczy się ich praca, więc warto wspierać grupy w tym zadaniu. Każda grupa notuje najważniejsze wnioski, które wypłyną podczas dyskusji. Ćwiczenie ma na celu zainspirowanie uczniów do głębszego zainteresowania się koncepcją szkolnego budżetu partycypacyjnego albo innej aktywności społecznej, nie zaś stworzenie pełnego modelu.

Grupa 1: krok 1 – ustanowienie zasady dotyczących budżetu

Waszym zadaniem jest spisanie najważniejszych zasad, którymi należałoby się kierować podczas wprowadzania do życia szkoły inicjatywy, jaką jest budżet partycypacyjny. Zwróćcie uwagę na to, że efektem końcowym powinno być rozwiązanie, które łączy potrzeby wielu grup.

Grupa 2: krok 2 – promowanie budżetu

Opracujcie skuteczne sposoby promocji budżetu wśród społeczności szkolnej, tak aby zaangażować jak najwięcej osób. Zastanówcie się, jakie kanały komunikacji wykorzystać (plakaty, spotkania, media społecznościowe?), by dotrzeć do jak najszerszego kręgu odbiorców.

Grupa 3: krok 3 – generowanie pomysłów na projekty

Zastanówcie się, w jaki sposób można generować pomysły na budżet wspólnie z uczniami. Stwórzcie bazę pomysłów na pracę nad budżetem partycypacyjnym, które będą odpowiednio dopasowane do potrzeb waszej szkoły.

Grupa 4: krok 4 – wybór projektów

Opracujcie sposoby prezentacji propozycji projektów w przestrzeni szkolnej i pozaszkolnej oraz wskaźcie, jak należy przeprowadzić proces ich wyboru, tak aby . był transparentny, a przez to zapewniał uczciwość i zaangażowanie społeczności.

4. Jako podsumowanie prac w grupach można zadać uczniom i uczennicom następujące pytanie: Czy szkolny budżet może być sposobem na to, byście mogli zmienić szkołę na ciekawsze miejsce do spędzania czasu?

POLECANE MATERIAŁY:

- *Szkolny budżet partycypacyjny krok po kroku*, CEO, 2021, <https://biblioteka.ceo.org.pl/szkolny-budzet-partycypacyjny-krok-po-kroku/>, [dostęp: 7.11.2024]
- *Szkolny budżet partycypacyjny – wskazówki dla początkujących*, Fundacja Pole Dialogu, Fundacja Pracownia Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia”, 2019, <https://stocznia.org.pl/wp-content/uploads/2022/02/SBPpublicacja.pdf>, [dostęp: 7.11.2024]
- film *Szkolne budżety partycypacyjne*, Fundacja SocLab, 2021, [Szkolne budżety partycypacyjne](#)

ŹRÓDŁA:

- *Wiedza polityczna i zainteresowanie polityką młodych Polaków. Analiza z pierwszej fali badania podłużnego: reprezentatywna próba młodych Polaków*, Instytut Psychologii PAN, 2019, https://psychopol.psych.pan.pl/images/Raporty/Raport_zainteresowanie_i_wiedza.pdf, [dostęp: 7.11.2024].

Więcej materiałów na stronie internetowej projektu: www.globalna.ceo.org.pl

Materiał powstał w ramach projektu współfinansowanego ze środków Deutsche Bundesstiftung Umwelt (DBU) oraz w ramach polskiej współpracy rozwojowej Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP.

Scenariusz jest dostępny na licencji Creative Commons. Uznanie autorstwa 4.0 Międzynarodowe. Pewne prawa zastrzeżone na rzecz Centrum Edukacji Obywatelskiej. Zezwala się na dowolne wykorzystanie utworu, pod warunkiem zachowania ww. informacji, w tym informacji o stosowanej licencji, o posiadaczach praw oraz o projekcie. Więcej o wolnych licencjach: <http://creativecommons.pl>.

Materiał wyraża wyłącznie poglądy autora i nie może być utożsamiany z oficjalnym stanowiskiem Ministerstwa Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej.

***

Autor: Sergiusz Czaja
Redakcja merytoryczna: Marta Kałużyńska
Redakcja językowa i korekta: Małgorzata Ruszkowska
Fundacja Centrum Edukacji Obywatelskiej
ul. Noakowskiego 10, 00-666 Warszawa
tel. 22 622 00 89 www.ceo.org.pl
Warszawa 2024

Iceland
Liechtenstein
Norway grants

CEO
CENTRUM EDUKACJI
OBYWATELSKIEJ

